

Tulkotāja profesijas standarts

1. Vispārīgie jautājumi

1. Profesijas nosaukums – tulkotājs.
2. Profesijas kods – 2643 10.

2. Nodarbinātības apraksts

1. Profesionālās kvalifikācijas līmenis – piektais profesionālās kvalifikācijas līmenis.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu kopsavilkums:

– tulkotājs ir speciālists, kas tulko tekstus no avotvalodas mērķvalodā; tulko dažāda tipa tekstus atbilstoši izvirzītajām prasībām un teksta lietojuma īpatnībām, orientējas tulkojamo dokumentu nozarē un izmanto nozarē lietoto terminoloģiju; rediģē paša un citu tulkotos tekstus.

Tulkotājs strādā tulkošanas birojos vai citos uzņēmumos, kuriem nepieciešami tulkošanas pakalpojumi, kā arī starptautisku organizāciju tulkošanas nodaļās vai kā individuālais komersants, vai pašnodarbinātais.

3. Profesionālās darbības veikšanai nepieciešamās profesionālās kompetences

1. Spēja tulkot no vienas svešvalodas dzimtajā valodā lietišķos tekstus, lietišķo korespondenci, iestāžu dokumentāciju, tehniskus, medicīniskus, tirgvedības u.c. tekstus, piemēram, juridiskos.

2. Spēja analizēt, vērtēt un izmantot tulkošanas nozares pētījumus un jaunās tehnoloģijas.

3. Spēja identificēt tulkojamā teksta veidu, izmantot tulkošanas metodes atbilstoši pasūtītāja uzstādījumam un mērķauditorijas vajadzībām.

4. Spēja nodrošināt tulkojuma precizitāti, stilistisko un komunikatīvo atbilstību oriģinālam, atbilstīgu terminoloģijas lietojumu.

5. Spēja izvēlēties un novērtēt leksikogrāfiskos resursus kvalitatīva tulkojuma veikšanai.
6. Spēja noformēt tulkojamo tekstu atbilstoši lietvedības normatīvo aktu prasībām.
7. Spēja patstāvīgi formulēt teksta tulkošanas problēmas un piedāvāt to risinājumus.
8. Spēja pamatot un aizstāvēt savu tulkošanas risinājumu izvēli.
9. Spēja meklēt un apstrādāt nepieciešamo informāciju, izmantojot informācijas tehnoloģijas.
10. Spēja atrisināt aktuālas terminoloģijas problēmas mērķvalodā.
11. Spēja izprast savstarpēji saistīto darba procesa daļu izpildes secību un to racionālu organizāciju.
12. Spēja pilnveidot darba valodu prasmi atbilstoši valodu attīstībai zemēs, kurās šīs valodas lieto.
13. Spēja sekot līdz jaunākajiem tulkojumzinātnes un praktiskās tulkošanas atzinumiem.
14. Spēja pielāgoties mainīgajiem tulkošanas darba tirgus apstākļiem, sekojot tā attīstības tendencēm.
15. Spēja orientēties un prast papildināt zināšanas par ekonomiskajiem, politiskajiem, sociālajiem un kultūras procesiem.
16. Spēja veikt pētījumus ar zinātnisku vērtību tulkojumzinātnē un noformēt tos atbilstoši pētniecisko darbu izstrādes noteikumiem, kā arī prezentēt iegūtos rezultātus.
17. Spēja nodrošināt darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības normatīvo aktu prasības.
18. Spēja nodrošināt darba tiesisko attiecību normu ievērošanu.
19. Spēja sazināties valsts valodā un vismaz divās svešvalodās.

20. Spēja pildīt un nodrošināt profesionālās ētikas un vispārpieņemto uzvedības normu ievērošanu.

4. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās prasmes

1. Novērtēt savu profesionālo iemaņu un prasmju atbilstību profesijas standartam un starptautiskā darba tirgus prasībām.

2. Izprast tulkošanas nozares stratēģiskās un analītiskās problēmas, kā arī spēt rast tām risinājumu.

3. Izmantot tulkojumzinātnes atzinumus tulkošanas problēmu analīzē un risināšanā.

4. Pārzināt un izmantot mūsdienu tulkošanas metodes.

5. Lietot modernās tulkošanas tehnoloģijas.

6. Iegūt un izvērtēt tulkošanas darbam nepieciešamo informāciju, izmantojot informācijas tehnoloģijas.

7. Noformēt tulkojamo tekstu atbilstoši lietvedības normatīvo aktu prasībām.

8. Orientēties un prast papildināt zināšanas par ekonomiskajiem, politiskajiem, sociālajiem un kultūras procesiem.

9. Pilnveidot savu komunikatīvo kompetenci, izkopt klausītāja, runātāja, rakstītāja, lasītāja kultūru, pilnveidot sevi kā multilingvālu personību.

10. Ievērot tulkotāja profesionālās ētikas kodeksu, ievērot tulkojamo tekstu konfidencialitāti.

11. Pārvaldīt valsts valodu.

12. Pārvaldīt vismaz divas svešvalodas.

13. Lietot tulkojamo tekstu atbilstošās nozares profesionālo terminoloģiju valsts valodā un vismaz divās svešvalodas.

14. Ievērot darba tiesisko attiecību noteikumus.

15. Veikt zinātnisko un pētniecisko darbu un pētījumu rezultātus ieviest praksē.

16. Ievērot darba aizsardzības, ugunsdrošības un vides aizsardzības noteikumus.

5. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas

1. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas priekšstata līmenī:

- 1.1. tulkošanas teorijas;
- 1.2. informācijas vadība;
- 1.3. saskarsmes psiholoģija;
- 1.4. pamatzināšanas politikā, ekonomikā, sociālajos un kultūras procesos.

2. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas izpratnes līmenī:

- 2.1. tulkojumzinātne un tulkošanas metodika;
- 2.2. lietišķā valodniecība;
- 2.3. profesionālie termini valsts valodā un vismaz divās svešvalodās;
- 2.4. starpkultūru komunikācija;
- 2.5. komercdarbības pamati.

3. Profesionālās darbības pamatuzdevumu veikšanai nepieciešamās zināšanas lietošanas līmenī:

- 3.1. darba valodas (vismaz divas svešvalodas);
- 3.2. datorzinības, tulkošanas programmatūras tulkošanas procesā;
- 3.3. zināšanas kvalitātes vadībā;
- 3.4. pētnieciskā darba metodoloģija;
- 3.5. valsts valoda;
- 3.6. vides aizsardzība;
- 3.7. darba aizsardzība;
- 3.8. darba tiesiskās attiecības;
- 3.9. profesionālās ētikas un uzvedības normas;
- 3.10. lietvedības pamati.

Pienākumi un uzdevumi

Pienākumi	Uzdevumi
1. Rakstveida tulkošana	1.1.tulkot no vienas vai vairākām svešvalodām dzimtajā valodā (darījuma tekstu, tostarp pēc paraugiem, darījuma korespondenci, iestāžu dokumentāciju, tehniskus, medicīniskus, mārketinga un cita satura tekstus); 1.2.nodrošināt oriģinālteksta satura pilnīgu atveidi, stilistisko atbilstību un gramatisko pareizību.
2. Informācijas nodrošināšana svešvalodās	2.1.iegūt informāciju ar datortehnikas palīdzību; 2.2.apstrādāt iegūto informāciju ar interneta palīdzību svešvalodās; 2.3.apkopot internetā iegūto jaunāko informāciju par darba devēja norādītajiem jautājumiem, tēmām.
3. Profesionālā izaugsme	3.1.sekot līdzi jaunākajiem zinātnes un praktiskās tulkošanas atzinumiem; 3.2.piedalīties semināros, konferencēs, kas saistīti ar profesionālās izaugsmes iespējām; 3.3.pilnveidot savu valodas prasmi atbilstoši dzīvajai valodas attīstībai zemēs, kur šo valodu lieto.
4. Komunikativitāte	4.1.pārzināt profesionāli nepieciešamās komunikācijas sistēmas, veidus, metodes, paņēmienus, to specifiku katrā attiecīgās valodas zemē; 4.2.pilnveidot savu komunikatīvo kompetenci, izkopt klausītāja, runātāja, rakstītāja, lasītāja kultūru, pilnveidot sevi kā lingvālu personību; 4.3.lai nodrošinātu kvalitatīvu komunikāciju, sekot līdzi jaunākajiem pētījumiem kultūras antropoloģijā, etnopsiholoģijā, psiholingvistikā; iemiesot savā pieredzē to jaunākos atzinumus; 4.4.prast saskatīt sava darba veiksmes un neveiksmes un analizēt tās.
5. Tulkotāja darba ētikas ievērošana	5.1.respektēt darba devēja prasības; 5.2.ievērot tulkojamo tekstu konfidencialitāti, ja to prasa iestādes, uzņēmuma, organizācijas intereses, t.i. ievērot tulkotāja profesionālās ētikas kodeksu.

Tulkotāja profesijas standarta izstrādes darba grupa:

Rudziša Valda – Ventspils Augstskola, asociētā profesore;
Veisbergs Andrejs – Latvijas Universitāte, profesors;
Baldunčiks Juris – Ventspils Augstskola, profesors;
Ločmele Gunta – Latvijas Universitāte, profesore;
Sīlis Jānis – Ventspils Augstskolas profesors;
Djačenko Igors – SIA „SDI MEDIA”, valdes loceklis;
Ragačevičs Vasilijs – SIA „Skriwanek Baltic”, direktora vietnieks;
Veckalne Aiga – Latvijas Tulkošanas biroju asociācija, vadītāja.

Tulkotāja profesijas standarta eksperti:

M.Baltiņš – Tieslietu ministrija, Valsts valodas centra direktors;
S.Kaupuža – Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā Tulkošanas
ģenerāldirektorāts, koordinatore valodas jautājumos;
J.Paegle – SIA „Mestako”, valdes priekšsēdētāja, Konferenču nodaļas
vadītāja;
I.Kaminska – Daugavpils Universitāte, studiju prorektore;
Z.Veinberga – Ekonomikas un kultūras augstskola, studiju programmas
„Tulkošana” direktore.